

УДК 37(477.85)«1774/1918»

КОРОТКИЙ НАРИС ПРО РОЗВИТОК ОСВІТИ НА БУКОВИНІ (1774-1918 РОКИ)**Акатріні В.М.**

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Висвітлено основні аспекти історико-педагогічного аналізу становлення освіти на Буковині, насамперед історичної, розвитку шкільної мережі. В статті проаналізовано навчальні плани, організаційно-методичне забезпечення викладання предметів. Автором чітко актуалізовано історичний досвід розвитку освіти Буковини щодо її творчого використання в сучасній системі освіти України. Подано інформацію про історичний період в якому існувала система освіти. Окреслено принципи систематизації закладів освіти на Буковині.

Ключові слова: освіта, реформи, виховання, навчальний план, навчання.

Постановка проблеми. Розвиток та становлення освіти Буковинського краю представлено в багатьох фундаментальних працях українських, румунських, німецьких вчених XIX-XX століть.

Аналіз останніх джерел чи публікацій. Історія шкільництва і педагогічної думки на Буковині ще потребує дослідження, вивчення, осмислення історичного шляху освіти. Вивченням названої проблеми займалися О. Пенішкевич [1, с. 31-36], І. Петрик [2, с. 23-29]. Разом із тим не всі аспекти даної проблеми розкриті, тому ця стаття присвячена історико-педагогічному аналізу становлення освіти на Буковині, насамперед історичної, розвитку шкільної мережі.

Метою публікації є система освіти Буковини упродовж другої половини XVIII – початку XX ст. складалась поступово, збагачуючись новими елементами, модифікуючись і зазнаючи реформ. Вона була складовою загальноавстрійської освіти і підпорядковувалась законам її розвитку, зберігаючи при цьому власні особливі риси.

Виклад основного матеріалу. Проблема шкільництва на Буковині у період, коли землі входили до складу Молдавського князівства (1360-1774 рр.) опікувалася церква. Тому перші школи тут засновувалися і діяли при монастирях у Сучаві, Путні, Радівцях. Сини бояр, які хотіли здобути вищу освіту, їхали до українських шкіл у Київ та Львів та до Західної Європи (Відень, Париж). Більшість же буковинців залишалися без освіти і були неписьменними.

На Буковині, до того як вона була анексована Австро-Угорщиною, існувало декілька типів шкіл: 5 панських шкіл; 1 єпископська школа у місті Радівці; 7 монастирських шкіл (Молдовиця, Путна, Воронець тощо), парафіяльні (церковні) школи [3, с. 8]. У кінці серпня 1774 р. у Чернівці вступили австрійські загони і главою військової адміністрації краю став генерал-майор Габріель барон фон Сплєні, автор першого «Опису Буковини». В своїх рапортах до Відня він вказує на неграмотність населення. Даний опис був доповідною запискою голови військової адміністрації на Буковині генерала барона Габрієля фон Сплєні до Придворної військової ради [3, с. 8]. В цьому документі містяться важливі відомості про становище нашого краю напередодні та після приєднання його до Австрії. У 1780 р. в краї було 382 священиків і 89 дияконів, а також 427 ченців і 87 черниць. Габрієля фон Сплєні можна вважати першим, хто звернув увагу на економіч-

ний і культурний стан краю. З рапортів до Відня можна дізнатися, що на той час був дуже відсталий рівень освіченості населення.

Встановлено, що в кінці XVIII – на початку XX століття в краї функціонувала система освіти, яка мала певний ступеневий характер і розмежовувалася на приватну, державну та громадську освіту. На момент приєднання до Австрії Буковина була занедбаним, економічно і культурно відсталим краєм. Соціальна структура краю складалася з таких станів – боярство, духовенство, селяни та міщани. Більшість монахів і світських священиків та навіть значна частина боярського стану не вміла ні читати, ні писати. [4, с. 23]. Нагляд за діяльністю шкіл здійснював Радівецький владика, а фінансування їх забезпечував спеціальний податок – 1 дукат з кожного священика і диякона [4, с. 32].

Зазначимо, що при написанні даної статті було проаналізовано навчальні плани, організаційно-методичне забезпечення викладання предметів спрямування в початкових (народна школа), середніх (класична гімназія), професійних (учительські семінарії) та спеціальних навчальних закладах краю; розглянуто організацію кваліфікаційної підготовки студентів учительських семінарій державного і приватного підпорядкування; здійснено аналіз підручників, посібників, що використовувались в закладах народного і середнього шкільництва; вивчено питання освіти і виховання в оцінці педагогів краю щодо викладання предмета в навчальних закладах Буковини; актуалізовано історичний досвід розвитку освіти Буковини щодо її творчого використання в сучасній системі освіти України.

За висновком С. Смалі-Стоцького, «всі верстви населення Буковини стояли в часі прилучення нашого краю до Австрії на дуже низькім щаблі освіти і культури» [5, с. 22]. Молдавська система освіти була замінена австрійською системою освіти, котра мала за основу Закон Марії Терези (1774 р.) «Allgemeine Schulordnung». Цей Закон діяв аж до 1869 р., коли був прийнятий Зальний Закон про освіту в Австрійській Імперії [6]. Таким чином, розвиток освіти на Буковині при Австрійській імперії можна поділити на дві частини: перша з 1774 р. до 1869 р., друга з 1869 р. до 1918 р.

Також відомо, що перший австрійський управитель Буковини генерал Сплєні упорядкував шкільний православний фонд, наказавши духовенству надсилати грошові збірки радовецькому

єпископові, що став владикою цілої Буковини. Наступник генерала Сплени генерал Енценберг у 1783 р. відкрив в Чернівцях і в Сучаві дві тривіальні школи, до яких хотів притягнути православної дітей. Красвою мовою австрійська влада визнала мову молдовську, котра й стала мовою викладання у школах Буковини.

Задля розвитку буковинського шкільництва, австрійському уряду довелося надіслати у 1785-1786 рр. за рахунок Православного релігійного фонду 1000 примірників букварів, 1000 – рахункових книжок, 1000 – румунсько-молдовських катехизів і 2275 – українсько-німецьких катехизів. Аналіз історико-педагогічної літератури свідчить про те, що в перші роки долучення Буковини до Австрії тут діяло 6 волоських шкіл: у Чернівцях, Путні, Радівцях, Сереті, Сучаві та Кимполунгу, які стояли в освітньому плані вище від шкіл – «дяківок». До речі, школи – «дяківки» були неспроможними надати освіту, яка б сприяла підвищенню культурного, інтелектуального рівня населення. У цих школах не було сталого навчального плану: дітей навчали читати за Часословом і Псалтирем, давали елементарні навички письма, лічби і церковного співу. Більшість із «дяківок» діяли тільки в зимову пору, в той час, коли закінчувалася робота, пов'язана зі збиранням урожаю. Така діяльність «дяківок» дала підставу С. Смалю-Стоцькому висловити думку, що ці «школи ледве чи заслуговують на ім'я шкіл» [7, с. 144].

Слід зазначити, що влітку 1783 р. на Буковині вперше побував імператор Йосип II (16 червня у Сучаві, 19 червня у Чернівцях). Він розпорядився, щоб на Буковині відкривали нові школи. Вчителі повинні були бути з Трансільванії та Угорщини, які б знали німецьку та румунську мови. Також Йосип II розпорядився про обов'язкове навчання для всього населення. Такий закон було видано 10 січня 1784 р. У цей час буковинські вчителі повинні були вчити німецьку мову. Школи поступово змінювались на німецько-румунські. Нагадаємо, що першу германську школу на Буковині було відкрито у Сучаві у 1781 р.

У 1783 р. військовим управлінням краю було відновлено роботу буковинського православного релігійного фонду, який заснував воєвода Григорій Гіка – «шкільний гріш». Позитивним було те, що з 1784 р. в краї ввели новий тип шкіл – «нормальні» школи. Одна була відкрита в Чернівцях з учителем Антоном де Маркі, а друга – в Сучаві з учителем Ф. Таллінгером. Ці школи були двокласними і в перший рік існування вже налічувалося 68 учнів (у Чернівцях) і 60 учнів (у м. Сучаві). Через рік їх число збільшилося до 100 [8, с. 512]. У 1789 р. австрійська влада заснувала клерикальну школу в Сучаві. Освітній рівень зазначеної школи не був дуже високий.

Однак за браком не лише вчителів, але й підручників, а особливо через німецьку мову викладання, яка була незрозумілою для дітей, ці школи перетворилися на тривіальні. Спочатку для німецькомовних шкіл забезпечення підручниками та посібниками німецькою мовою відбувалося централізовано. Підручники, які необхідно було використовувати під час навчання в австрійських реальних школах, зокрема на західно-

українських теренах, затверджувало Міністерство віросповідань та освіти.

Серед основних авторів даних підручників та посібників для учнів шкіл Галичини й Буковини 1875 р. з історії були – Антон Гіндел, Емануель Ханук; Ф. Шмітт, Георг Жаус, природничої історії – Покорні; Шміт Оскар; Том Отто; Білл; Хорнштейн; А. Кенггт [9, с. 262].

З 1 листопада 1786 р. відбулося об'єднання Буковини з Галичиною в єдине адміністративне ціле, і Буковина стала окремим округом Галичини в межах Австрії. Цей період стагнації мав негативні наслідки щодо розвитку освіти на Буковині. Перестало існувати багато шкіл. У 1805 р. народні школи були передані під керівництво латинської консисторії, що означало занепад шкільництва у нашому краї. Керівництво шкільною справою здійснювалось у Львові на чолі з королівським наглядачем для Східної Галичини. В 1792 р. на Буковині було 32 школи, а в 1804 р. було лиш 14 шкіл. Для наочного зображення тодішньої ситуації наводимо таблицю.

Таблиця

Рік	Кількість населення	Початкових шкіл		
		шкіл	дітей	Учнів
1830	282 668	42	14 448	2 914
1837	314 057	44	15 835	3 728
1839	325 895	46	15 463	4 387
1840	334 088	46	15 142	4 595

З таблиці бачимо, що протягом 10 років було відкрито аж 4 початкових школи. У той же час кількість учнів зросла на 58%.

Значною подією у розвитку середнього шкільництва на Буковині стало відкриття у 1808 р. першої Чернівецької п'ятикласної гімназії [10, с. 2].

Ще 13 грудня 1811 р. навчальна комісія з Відня вимагала від галицького керівництва надати проект з конкретними умовами створення у краї тривіальних шкіл. Такий проект розвитку початкового навчання на Буковині був переданий галицькому керівництву 10 квітня 1813 р. У проекті пропонувалося створити 17 початкових шкіл. Насамперед у Кам'янці та Черепківці, Вовчинці та Багринівці. В цих селах нараховувалося 815 дітей шкільного віку (ці села зараз знаходяться на Глибоччині).

За статистикою у 1817 р. було 20 початкових шкіл, у 1830 р. 42, у 1840 р. було 46, у 1850 р. було майже 50 таких шкіл [6]. До 1869 р. кількість початкових шкіл сягала 125 [11].

В середині XIX ст. структура початкових шкіл залишалася такою ж, як і раніше: парафіяльні, тривіальні і головні. Середня освіта представлена гімназіями та реальними школами. Слід зазначити, що на Буковині, де було 3 міста, 4 торговельних містечок і 278 сіл, було лиш 46 початкових шкіл, що при кількості населення 334 088 жителів складає одну школу на 7 263 жителів. Це був дуже низький показник для Австрійської імперії.

У 1848 р. австрійський трон посів Франц Йосиф I. Він створив перший в історії Австрії орган управління освітою – Міністерство віровизнань і освіти. Початок нової організації середнього шкільництва в Австрії поклав схвалений 15 вересня 1849 р. кайзером Францом Йосифом

І «Організаційний нарис гімназій і реальних шкіл Австрії». Згідно з цим документом, до Чернівецької гімназії приєднують філософський лицей, що спричинило до відходу її від чисто класичної гімназійної освіти. Держава підпорядкувала собі народну освіту, утвердила її світський характер, обмежила вплив церкви, залишивши за нею духовне виховання.

У період з 1848-1869 рр. мережа початкових шкіл на Буковині розвивалася дуже швидко. Так у 1857 р. було 48 шкіл. Через 5 років у 1862 р. було вже 122 школи. За іншими джерелами у 1861 р. було 111 шкіл (9 сіл мали по дві школи, 93 мали по одній школі, а 223 села не мали шкіл). За цією же статистикою у 1850 р. – відкрито 50 шкіл, у 1855 р. – 78 шкіл, у 1860 р. – 107 шкіл, у 1865 р. – 156 шкіл [20, Р. 19-20]. Згідно зі статистикою 1865 р. 13 шкіл були німецькомовні, 23 – румуномовні, 13 – русиномовні, 1-мадярська, 107 були змішані.

Основним завданням народної школи, сформульованим у державному шкільному законі від 14 травня 1869 р., було: «Дітей морально і релігійно виховувати, розвивати їх духовну чинність, давати їм необхідні знання і навички, потрібні для життя і дальшого розвитку, і, таким чином, творити основи для підготовки гідних людей і членів суспільства» [7, с. 145]. Початкова освіта стала обов'язковою та безплатною. Законом від 14 травня 1869 р. було рекомендовано орієнтовні плани для загальних народних і міщанських шкіл з включенням таких обов'язкових предметів: «Во всякой школе народной повинно учение обнимати принаймны следующие учебныи предметы: религию (Законъ Божій), языкъ, численіе, важнейшии знания изъ науки природы, землеписи и исторіи, съ особеннімъ поглядомъ на отечество и его уставъ, писаніе, науки геометрычныхъ формъ, пеніе, телесніи упражненія.

Девчата обучати ся повинни также еще въ женскихъ ручныхъ работахъ и въ домовомъ господарстве.

Объемъ, въ якомъ учебныи предметы выкладати ся мають, зависить отъ степени, на якой всякая школа дотычно числа распоряжаемыхъ силъ учебныхъ находить ся. Власне отъ того же зависить также простирание оученія и на иніи тутъ непоименованнии учебныи предметы» [7, с. 145].

З отриманням у 1861 р. Буковиною автономії згодом, 21 грудня 1867 р. була прийнята Конституція, а Законом від 25 травня 1868 р. проголошено незалежність школи від церкви: «... керівництво та нагляд за народною освітою та за вихованням переходить до держави». Церква контролювала релігійну та початкову освіту через Закони від 14 травня 1869 р. та 30 січня 1873 р., якими регулювалися принципи організації початкових шкіл [13, с. 2].

До здійснення нових освітніх реформ майже всі початкові школи на Буковині були однокласні, а більшість учителів не мали відповідної педагогічної підготовки, необхідної в школі. Вчителі одержували 130-150 флоринів на рік, учителі-помічники – 70 флоринів. Також вони мали земельну ділянку та матеріальну допомогу або допомогу у вигляді натуральних продуктів від батьків учнів. Після нової освітньої ре-

форми 1869 р. річна заробітна платня становила 300 флоринів для вчителів, які мали постійне робоче місце, та 200 флоринів для тих, які перебували на тимчасовому місці [14, с. 283]. Зарплати вчителів у реальних школах відповідно до імперського рішення від 2 березня 1851 р. обраховувались наступним чином: оклад вчителів у столиці провінції становив 600 флоринів, після 10 років роботи – 800 флоринів, а після 20 років стажу – 1000 флоринів. Зарплата директора школи складалася з окладу, передбаченого для вчителя, та надбавки у 300 флоринів [13, с. 39]. На Буковині, відповідно до крайових законів, учителі мали наступні зарплати: після десяти років стажу – 840 флоринів, після 20 років – 1050 флоринів. Директор, призначений на посаду тимчасово, мав 210 флоринів додатково до окладу. Професор релігії отримував 525 флоринів річної зарплати.

Стосовно вищих шкіл на Буковині слід зазначати, що до часу утворення університету в Чернівцях була тільки одна вища школа – богословський заклад (заснований у 1827 р.). Він існував до утворення Чернівецького університету (1875 р.). Пізніше став частиною університету як теологічний факультет.

Відповідно до «Шкільного і наукового порядку для загальних народних і виділових шкіл» (20 серпня 1870 р.), передбачалося обов'язкове навчання дітей від 6 до 14 років [15, с. 37].

Аналізуючи навчальний план 1735 р. слід звернути увагу на гуманітарне спрямування середньої освіти та гуманізацію розвитку особистості, її мовної ерудиції та грамотності і формування філософсько-релігійного світогляду. Зміст освіти, характер навчального плану, кількість предметів і годин, які відводилися для їх вивчення, залежали від чинного законодавства та інших факторів, насамперед, від статусу школи – однокласної, двокласної, 4-х, 5-ти класної або навіть 6-класної школи. Законом від 14 травня 1869 р. було рекомендовано орієнтовні плани для загальних народних і міщанських шкіл з включенням таких обов'язкових предметів: «Во всякой школе народной повинно учение обнимати следующие учебныи предметы: религию (Законъ Божій), языкъ, численіе, важнейшии знания изъ науки природы, землеписи и исторіи, съ особеннімъ поглядомъ на отечество и его уставъ, писаніе, науки геометрычныхъ формъ, пеніе, телесніи упражненія».

Короткий зміст навчального плану, рекомендованого педагогічним закладам приписом Міністерства віровизнань і освіти Австрії від 19 липня 1870 р. № 70033 [5, арк. 3-9].

У середніх школах Буковини здійснювалося комплексне вивчення історії, літератури і культури рідного краю та інших народів. Як відомо, у школах у ХІХ ст. ці предмети були повністю розділені. Першими підручниками для навчання грамоти у школах Буковини були «Книжка для читанія для другої кляссы училищъ сельскихъ в ц.к. Австрийскихъ Державахъ» (1848) та «Буквар для училищъ народних в ц.к. Австрийскихъ краяхъ» (1859), написані церковнослов'янською мовою, надзвичайно ускладнені і тому важко сприймалися учнями. Аналогічно побудований і «Буквар для школ народних» (1870). Етимологічним правописом написані «Буквар для школь

народних» О. Поповича, виданий 1884 р. у Відні, та нова читанка, яка була створена групою авторів під керівництвом О. Поповича. Ці підручники вже суттєво відрізняються від попередніх: тексти стали доступніші для учнів; кирилиця майже не вживається; використовується багато красномовного матеріалу, поетичних та прозових творів видатних українських авторів, добірка малих фольклорних жанрів повчального та пізнавального змісту.

Імперські та провінційні шкільні закони (1869-1873 рр.) прописували провінціям і шкільним громадам вирішення питання заробітної плати вчителям та утримання початкових шкіл. Також ці закони встановлювали фіксовану оплату праці вчителям, так щоб вони могли виконувати свою місію. Цей принцип гідної оплати вчителів був дуже тяжким для виконання на Буковині, бо більшість жителів сіл і сільських громад були бідними, та їм не мали можливості створювати і підтримувати початкову школу. Тому 27 жовтня 1872 р. було прийнято рішення, яким Фонд Православної церкви Буковини був зобов'язаний сплатити 50000 флоринів на рік (еквівалентно 100 000 крон) для підтримки початкової освіти на Буковині [16, с. 86].

На початок ХХ ст. крайовий уряд Буковини прийняв ряд рішень щодо заробітної плати вчителів краю. Після прийняття цих рішень зарплата педагогічних працівників Буковини стала однією з найбільших у Австрії. У 1908 р. мінімальна зарплата вчителя початкової школи Буковини становила 1400 крон, як і у Силезії, вчителі у Верхній та Нижній Австрії, Богемії, Моравії, Далмації отримували 1200 крон, а вчителі Галичини – 880 крон. У той же час максимальна зарплата вчителя сягала 3020 крон у Силезії, 3000 – у Моравії, 2850 – на Буковині, 2800 – у Богемії, 2400 – у Далмації, 1700 – у Галичині. Доплати директорам шкіл були однакові для всіх регіонів – 300-400 крон, найменше лиш у Тіролі – 150 крон та Галичині – 100 крон [17, с. 33; 8, с. 1].

У 1913 р. урядом було прийнято останнє рішення щодо підвищення зарплати вчителям початкових шкіл.

Висновки та пропозиції. Отже, зі здійсненням нових освітніх реформ на Буковині у другій половині ХVІІІ – на початку ХХ ст. відбулися й зміни щодо нарахування та виплати заробітної платні педагогічним працівникам краю.

Характерною ознакою буковинського шкільництва наприкінці ХІХ ст. є чіткі прояви системності, в якій переважали такі типи навчальних закладів: народні школи з різною кількістю класів, гімназії (класичні і реальні) та заклади вищої освіти.

Можна констатувати, що в період кінця ХVІІІ – початку ХІХ ст. освіта на Буковині пере-

живала значний занепад. Така ситуація змінилася на краще вже після 1861 р. Аналіз стану освіти Буковинського краю часів Австро-Угорської імперії дав можливість встановити, що цей процес відбувався під впливом системи чинників, серед яких найважливішими були соціально-політичні.

Слід зауважити також, що дана проблема потребує дедалі більшого дослідження та пробудження наукового інтересу ширшого кола представників педагогічного напрямку.

Додатки

В даному розділі подається інформація, яка присутня в документах Чернівецького обласного архіву. Слід зауважити, що у розпорядженні архіву знаходиться фонд 1. опис 1. спр. 3970 «Типичные планы строительства сельских школ» 1820 р. Тут проілюстровані планування шкільних установ, серед яких не всі були побудовані. На той час все залежало від стану фінансування та кількості учнів. Особливістю тогочасних шкіл було те, що вони зазвичай будувалися висотою в один поверх, але були випадки й двоповерхового планування, хоча таких було мало.

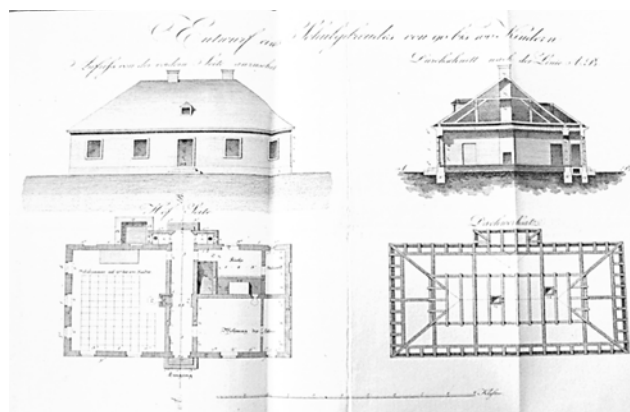

Рис. 1. Типове планування одноповерхової школи періоду ХІХ ст.

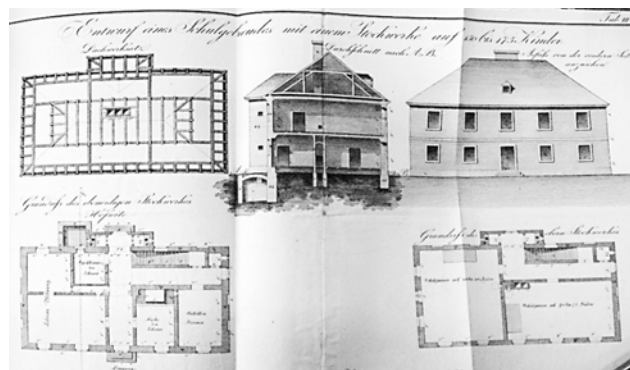

Рис. 2. Типове планування двоповерхового приміщення школи

Список літератури:

1. Пенішкевич О. Педагогічна освіта на Буковині (ХІХ – початок ХХ ст.) // Педагогіка та психологія: науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці, 2000. – Вип. 99. – С. 31-36.
2. Петрик І. Розвиток загальної середньої освіти на Буковині (кінець ХVІІІ – початок ХХ ст.) // Питання історії, історіографії, джерелознавства та архівознавства Центральної та східної Європи. – Київ-Чернівці, 1997. – Вип. 1 – С. 23-29.
3. Акатріні В.М. Будівництво шкіл та шкільна мережа Буковини за часів Австро-Угорської імперії / В.М. Акатріні // Наукова дискусія: теорія, практика, інновації: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. конф.

- (м. Київ, 28-29 серпня 2015 р.) / Національна академія наук України; Інститут освітньої та молодіжної політики. – К.: Го «ІОМП» 2015. – С. 8-13.
4. Кобилянська Л.І. Культурно-освітній розвиток Буковини в перші роки її приєднання до Австрії (70-ті рр. XVIII – початок XX ст.) // Педагогіка та психологія: науковий вісник Чернівецького університету. – Чернівці, 2001. – Вип. 99. – С. 31-36.
 5. Смалъ-Стоцький С. Буковинська Русь: Культурно-історичний образок. – Чернівці: Руська Рада, 1897. – 295 с.
 6. Toma I.G. Școala Română / I.G. Toma. – Societate culturală în Suceavă: monografie ilustrată, scoasă din incidentul jubileului de 25 de ani al societății / Suceava: Editura și tipografia Societății -1908. – 127 p.
 7. Акатріні розвиток освіти у селі Багринівка / В.М. Акатріні // Буковинський журнал, 2013. – 1(87). – С. 143-150.
 8. Das multinaionale osterreichische Schulwesen in der Bucovina. – Munchen, 1985. – Band 1.
 9. Шоліна Т. Степан Смалъ-Стоцький як провідник культурно-освітнього руху на Буковині кінця XIX – початку XX століття / Тетяна Шоліна // Науковий вісник Чернівецького університету: зб. наук. пр. – Чернівці, 2006. – Вип. 317: Педагогіка та психологія. – С. 186-192.
 10. Wolf S. Historischer Rechrblick auf die Gumnasial-Keorganistionspane in Össterreich nebst historisch statistischen Ausweisen über das Czernowitz K.K. Gymnasium seit 1850-72. – Czernowitz, 1873 – S. 60.
 11. Nistor I. Zur Geschichte des Schulwesens in der Bukowina / I. Nistor // XLVIII Jahresbericht der gr.-or. Ober-Realschule in Czernowitz. – Czernowitz, 1912. – S. 3-49.
 12. Tofan G. Învățământul în Bucovina / George Tofan; Editura îngri. de Traian Duminiță, Gavril Irimescu, Gh. Giurcă. – Suceava: Editura George Tofan, 2011. – P. 19-20.
 13. Vlase Ligia – Maria. Învățământul multinațional în Bucovina (1861-1918). Școlile secundare / Ligia – Maria Vlase // Teză de Doctorat – Universitatea Ștefan cel Mare Suceva. – Suceva, 2011. – P. 305.
 14. Tofan G. Noua lege de salarizare a învățătorimii din Bucovina / George T. // Viața Românească. – Iași. – 1909. – An. 4. – P. 283.
 15. Закон з дня 14 мая 1869, котрим устанавляються засади учения дотично школи народных Хронологичний спись законовъ, роспоряжений и пр., который помещении суть в рочнику 1869 переводовъ вестника законовъ державныхъ для Буковины. Черновць, 1870. – С. 372-384.
 16. Wotta J. Züe Entwicklungsgeschichte des Volksschulwesens in der Bukowina / Josef Wotta // Bukowiner Schule. – 1904. – S.85-96.
 17. Protokolle des Bukowinaer Lantages. – 1908. – An. 71. – S. 33.

Акатріни В.М.

Черновицкий национальный университет имени Юрия Федьковича

КРАТКИЙ ОЧЕРК О РАЗВИТИИ ОБРАЗОВАНИЯ НА БУКОВИНЕ (1774-1918 ГОДА)

Аннотация

Освещены основные аспекты историко-педагогического анализа становления образования на Буковине, прежде всего исторической, развития школьной сети. В статье проанализированы учебные планы, организационно-методическое обеспечение преподавания предметов. Автором четко актуализирован исторический опыт развития образования Буковины относительно ее творческого использования в современной системе образования Украины. Представлена информация о историческом периоде в котором существовала система образования. Определены принципы систематизации учебных заведений на Буковине.

Ключевые слова: образование, реформы, воспитание, учебный план, обучение.

Acatrini V.M.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

FEATURE ARTICLE OF DEVELOPMENT OF EDUCATION IN BUKOVINA (1774-1918)

Summary

The main aspects of the historical and pedagogical analysis of the formation of education in Bukovina, primarily historical, development of the school network are highlighted. The article analyzes educational plans, organizational and methodological support for teaching subjects. The author has clearly actualized the historical experience of the development of education in Bukovina regarding its creative use in the modern education system of Ukraine. Information on the historical period in which the education system existed is presented. The principles of the systematization of educational institutions in Bukovina are determined.

Keywords: education, reforms, education, curriculum, training.